

Téma: Předmětová anketa v Informačním systému MU

Předmětová anketa je důležitým nástrojem testování kvality výuky. Podrobné odpovědi k jednotlivým předmětům a vyučujícím využívají učitelé jako podněty ke své práci a jako jeden z kontrolních mechanismů úrovně výuky. Tím, že je předmětová anketa metodicky integrována do informačního systému školy, daří se dosáhnout značně vysokého procenta odpovídajících studentů při zajištění anonymity a důvěryhodnosti hodnotícího i hodnoceného.

Při vzniku předmětové ankety prostřednictvím ISu se mj. využilo předchozích dlouhodobých zkušeností s anketou na Fakultě informatiky. Zjistilo se například, že pokud se studentům nutnost vyplnit anketu pravidelně nepřipomíná, klesne procento odpovídajících až na 6 procent. Motivací pro vyplňující je také zobrazování výsledků, protože student, který na anketní

otázky neodpoví, nebude mít přístup k výsledkům ankety a neuvidí tedy vyhodnocení svých jednotlivých předmětů. Na druhé straně je vyplnění ankety zcela dobrovolné. Student, který se rozhodne vyplnit anketu, nemusí nutně odpovídat ke všem předmětům, postačí alespoň polovina zobrazených, polovina zapsaných nebo alespoň deset předmětů celkově. Přesto nebo právě proto je počet odpovídajících studentů stabilně vysoký, za podzimní semestry okolo 60 procent a za jarní necelých 50 procent z celkového počtu studentů zapsaných v těchto obdobích. Vyplňování ankety za jaro spadá zejména do letních horkých měsíců, a tak anketa v tomto období zaznamenává nižší počet vyplňujících studentů, kteří většinou tráví zasloužené prázdniny.

Anketa je spouštěna automaticky a studijní oddělení nejsou díky práci IS MU zatěžována ani „ručním“ za-

hájením a ukončením ankety, ani jeho zpracováním do statistik. Anketa začíná vždy dva týdny před koncem výuky v semestru a končí společně na celé škole buď 15. března nebo 15. října, tedy po skončení zkouškového období. Pro studenty to znamená velkou výhodu ve srovnání s principem jiných vysokoškolských anket, které končí už se závěrem semestru, nikoli zkouškového období, a tak studenti nemohou posoudit vyučujícího a výuku v celé šíři semestru. Během této doby student může opakovaně libovolněkrát měnit svoje odpovědi a upravovat volný text.

Po skončení sběru jsou statistické přehledy a odpovědi zveřejněny. Výsledky jsou odpovídajícím i vyučujícím dostupné až po uzavření sběru odpovědí, především proto, aby zveřejňování odpovědí během zadávání nevedlo k nežádoucímu ovlivňování výsledků ankety. Výsledky ankety se zobrazují

ve formě, která není dále zpracovatelná běžnými textovými nástroji a je kontrolováno hromadné stahování výsledků ankety, aby se zabránilo jejímu případnému zneužití. Hodnocení vyučujícího se zobrazuje všem učitelům a všem studentům, kteří vyplnili anketu. Volné textové komentáře jsou určeny pouze učitelům předmětu a jejich nadřízeným.

Zvláštním charakteristickým rysem předmětové ankety je, že aplikace Informačního systému MU nepodporuje současné zobrazování výsledků více předmětů. Je to především proto, že škola nemá zájem na vytváření jakýchkoli žebříčků úspěšnosti, popularity předmětů a učitelů; účelem ankety je hodnotit a podle výsledků výuku neustále zkvalitňovat.

Odpovědi na otázky k předmětu či semináři a učitelé se vztahují vždy ke konkrétnímu semestru. Protože anketa

je integrovanou součástí IS MU, aplikace zajišťuje, že na otázky odpovídá student výhradně k předmětům, které má v aktuálním období zapsány, nebo je přihlášen do semináře, a odpovídá nejvýše jednou. Jsou tedy eliminovány přístupy nezapsaných studentů či vícenásobné přístupy jedné osoby. Proto jsou nepoužitelné metody anket, které se běžně na internetu používají.

Na vypracování otázek, které jsou v anketě uvedeny, se podílel tým odborníků z FSS. Původní návrhy zahrnovaly velké množství relevantních otázek, ale s ohledem na čas nebo dobrou vůli, kterou jsou obvykle respondenti ochotni anketám věnovat, se z počátečního množství nakonec ustoupilo do současné podoby, která obsahuje pět otázek. V této podobě se anketa pro školu ukázala jako vypovídající a přínosná.

Jitka Brandejsová,
Centrum výpočetní techniky FI

Anketa o anketě: pracujete s výsledky?

Na vedoucí kateder různých fakult MU jsme se obrátili s dotazem, jestli je podle jejich názoru předmětová anketa v rámci ISu přínosná, zda z jejich výsledků pro svá pracoviště vyvozují nějaké důsledky a co by popřípadě doporučovali na anketě změnit. Z došlých odpovědí vybíráme následující:

Věra Janiková, vedoucí katedry německého jazyka a literatury PdF
Pracovníci naší fakulty jsou vždy upozorňováni na to, že v určitém termínu budou zveřejněny výsledky ankety. Vedoucí kateder se pak seznámí s hodnocením všech členů katedry a ty, kteří byli v anketě hodnoceni výrazně kladně, odmění pochvalou. Pokud jsou peníze, může se to projevit i na odměně. U negativnějších hodnocení vedoucí provádí individuální pohovory, aby

si mohl vytvořit objektivnější „obraz“, v některých případech poté volí hospitace. Z mého pohledu je toto hodnocení jistým přínosem, na druhé straně se ale domnívám, že samotná anketa není koncipována příliš šťastně. Navíc se ukazuje, že sami studenti ještě nejsou dostatečně zainteresováni na jejím vyplňování. Někdy jsou tam velmi osobní a spíše zavádějící poznámky. V řadě případů však zde jako vedoucí nalézám témata i obecnějšího charakteru, která lze při vhodné příležitosti diskutovat se studenty nebo která nabízí pohled na naši práci „z druhé strany“, což může jistě přispět k větší reflexi naší činnosti.

Jan Zouhar, vedoucí katedry filozofie na FF

Předmětovou anketu v IS jsem uvítal, je dobře, že studenti mají možnost anonymně a bez následků hodnotit výuku v uplynulém semestru. Čtu vý-

sledky, připomínám svým kolegům na katedře, aby se s názory studentů na jejich předměty seznámili. Největší problém je podle mého názoru v průkaznosti jak statistického, tak zejména slovního hodnocení. I když kurz hodnotí sotva 20 % jeho posluchačů, můžeme se nad výsledky hodnocení jistě přinejmenším zamyslet. Nelze však dělat závěry z osamělého negativního výkřiku, můžeme se sice snažit chápat motivy jeho autora, ale jiný význam to nemá. Když totiž najde učitel pět kladných slovních hodnocení a jedno, které jeho přednášku označuje za neprostou nudu, nevím, jaký jiný závěr si z toho má vyvodit než ten, že dotyčný hodnotitel neví, že účast na přednáškách je nepovinná.

Radovan Rybář, vedoucí katedry občanské výchovy na PdF

Výsledky hodnocení našeho pracoviště studenty sice čtu, ale nevyvozují

z toho nějaké závěry, poněvadž tato hodnocení nepovažuji za zcela objektivní a spravedlivá. Slouží pouze k jisté sebereflexi katedry a jednotlivých vyučujících. Jako vedoucí pracoviště musím mít sám dobrý přehled o tom, jak kdo učí a proč ho na katedře potřebuji. Navíc mám pocit, že tyto výsledky také přispívají k neregulérnosti vztahu učitel-student a samotný vyučující se někdy stává otloukánkem v libovolných rukou. Taková hodnocení mají snad určitý smysl u začínajících učitelů, nikoliv u délesloužících.

Ivan Malý, vedoucí katedry veřejné ekonomie a děkan ESF

Výsledky ankety se zabývám pravidelně. Anketa pro mě jako pro vyučujícího a vedoucího katedry představuje přes všechna svá omezení významný informační kanál o tom, jak jsem sám hodnocen a jak jsou hodnoceni kolegové z naší katedry. V minulosti jsem již výsledky ankety využil jako jeden z argumentů pro rozhodnutí o (ne)prodloužení pracovního poměru, stanovování osobních příplatků

a změny struktury kurikula předmětů. V případě, že jsou výsledky výrazně negativní, snažím se je řešit individuálně s vyučujícím. Pokud jde o výsledky na mé předměty, publikuji svou reakci na stránkách svých předmětů v podstatě na všechny verbální připomínky. Jako děkan bych uvítal, kdyby se s výsledky ankety dalo lépe analyticky pracovat. Rovněž bych podpořoval, aby se dalo rozlišovat, zda je hodnocení prováděno úspěšnými, respektive nejlepšími studenty.

Jiří Eliška, vedoucí katedry výtvarné výchovy na PdF

Pokud se na poradě katedry dotkneme tématu hodnocení učitelů v předmětových anketách ISu, končí to zpravidla rozladěním. Vůbec se tomu nedívám – procento studentů hodnotících konkrétní předmět není nikdy dostatečným pro objektivitu soudu. Anonymita poskytuje prostor pro aroganci a podobné výlevy osobní nespokojenosti studentů. Osobně považuji formát ankety za nezajímavý.

-red-

Anketa by neměla zobrazovat jen průměrné hodnocení

Anketa mi připadá jako výborná věc, jak jednoduše zjistit názor studentů, ale její výsledky mi bohužel nic nefekly. Zobrazuje se totiž jen průměr a ten, i přes veškerou snahu administrátorů, zůstane stále jen průměrem. Díky tomu, že je anketa studentům neustále vnučována na titulní straně ISu, chápou její vyplnění spíše jako povinnost, a tak se mnohdy stane, že student nepřemýšlí nad tím, jaké hodnocení předmětu a učitelům dává. Jen si hraje. Buď tedy ohodnotí všechny předměty i učitele průměrně, anebo pouze zaškrtně, že se

mu to strašně líbilo. Určitým řešením by bylo, kdyby se zobrazoval nejen průměr, ale i počty studentů, kteří tak hlasovali. Hodnoty neodpovídající skutečnosti si přece jen vytřídí snáze student, který daný předmět navštěvoval, než správce systému, který o daném vyučujícím nic neví. Anonymita zůstane zajištěna i nadále a navíc bude každý vědět, že jsou studenti, kteří daného učitele k smrti nesnášejí, a studenti, kteří ho bezmezně milují. Z toho se dá již lépe vyvodit, jaký ten učitel asi je.

Tomáš Urban, student PrF

Studenti mají být pro školu zákazníci

Přibližně před rokem a půl jsem měl poprvé v životě oficiální možnost vyjádřit své názory na to, jakým způsobem probíhá mé vzdělávání. Na základní škole mě něco takového ani nenapadlo a na gymnáziu se mě nikdo neptal a ani by neposlouchal. Jenže základní a střední škola jsou ještě instituce, kde studenta resp. žáka učí podle pevně daných osnov, které jsou vesměs dané státem, v malé míře školou a ještě v menší studentem, který si tak může maximálně vybrat cizí jazyk a v posledních ročnících pár volitelných předmětů. Na vysoké škole jsem to ale už především já sám, kdo utváří můj budoucí profil. Vládne tedy už

jiný poměr mezi školou a studentem, než tomu bylo na středním stupni, kde jste víceméně dělali to, co vám řekli. Na vysoké je tento poměr mnohem rovnoměrnější. Když to přezenu, jsme pro školu něco jako zákazníci, kteří by měli být spokojeni a hlavně kteří by měli úspěšně dokončit studium. Na tom má škola určitě zájem, vždýť to je její hlavní poslání. Není proto divu, že jsme dotazováni, jak výuku hodnotíme. Ptají se nás sice jen na jednotlivé předměty a ne na otázky týkající se celého studia, ale myslím, že v tomto je vedení školy kompetentnější než my. Dostáváme tak možnost říct, co si o výuce myslíme. Na otázku, zda se

tím něco změní, osobně odpovídám – může. Třeba ne vždy, ale i kdyby jediný kantor podle mé připomínky něco změnil, byl bych rád. Z vlastní zkušenosti dokonce vím, že se to stává. Druhé velké plus, které anketa přináší, je to, že si studenti mohou vybrat vyučujícího podle výsledků předmětové ankety daného předmětu z minulého období. Já sám to tak dělám a jsem rád, že mám jistotu, že například na cvičení z matematiky dostanu někoho, kdo látku umí vysvětlit a navíc tak, aby vám nepřipadala obtížná. Snad jediným mínusem je to, že student musí anketu vyplnit, což některé obtěžuje. Myslím si ale, že těch deset minut za jeden semestr nemůže nikomu ublížit.

Petr Olejník, student FI

Učitel nesmí být měřítkem všech věcí

S prorektorkou pro studium Zuzanou Brázdovou o předmětové anketě

Můžete přiblížit okolnosti vzniku předmětové ankety?

Hodnocení výuky formou ankety má tradici na Fakultě sociálních studií a Přírodovědecké fakultě, kde probíhalo na úrovni celé fakulty, a potom na některých jednotlivých oborech dalších fakult. Zhruba před čtyřmi lety tehdejší rektor Jiří Zlatuška rozhodl, že jedním z nástrojů evaluací bude právě toto studentské hodnocení. Finanční verze anketních otázek byla výsledkem poměrně složité debaty se zástupci všech fakult. Nebyla ideální, ale přesto jsme měli radost, že se nám

ji vůbec podařilo spustit, a to v rámci tak kvalitního nástroje, jakým je Informační systém, který zaručuje studentům anonymitu a brání případnému zneužití.

Domníváte se, že se tento způsob hodnocení za více než tři roky provozu osvědčil?

V jistém smyslu určitě. Nemám ani tak na mysli samotné statistické údaje, s nimiž se někdy nepracuje snadno, zejména pokud se týkají jen malého počtu studentů. Významnější je kvalitativní stránka ankety, tedy mož-

nost pracovat se slovními komentáři. Pokud se některá připomínka opakuje ze strany mnoha studentů, je jasné, že někde existuje problém, který je třeba řešit. Může také upozornit na to, že se někomu děje bezpráví – v tomto ohledu tak trochu splňuje funkci ombudsmána.

Někteří učitelé si právě stěžují na neobjektivitu a nespravedlnost hodnocení ze strany studentů...

Učitel musí být natolik zralá osobnost, aby snesl kritiku. Buď ji umí nějakým způsobem analyzovat a vyjde z ní sám

před sebou jako vítěz, anebo to pro něj může být úzasně cenný podnět k tomu, aby na sobě a své práci něco zlepšil. Samozřejmě mám na mysli konstruktivní připomínky, nikoli nadávky nebo komentáře, které s výukou vůbec nesouvisejí.

Naopak studentům často chybí zpětná vazba, která by naznačovala, že jejich hodnocení je bráno vážně a vede ke změnám.

Já bych řekla, že s anketou se pracuje, ale ne rovnoměrně. Kvůli samotné anketě by neměl být nikdo perzekuován; měl by to být spíš takový první signál, že s daným pedagogem není něco v pořádku. Učitel nesmí mít pocit, že je měřítkem všech věcí. Já sama si jako vedoucí ústavu procházím výsledky u svých devíti učitelů napro-

sto pravidelně, protože potřebuji vědět, jestli mi za zády nenarůstá nějaký problém. Je ovšem pravda, že mnozí vedoucí kateder si to hodnocení vůbec nepřechtou. Univerzita ale není jednotlivý organismus; nelze všem centrálně nařídít, jak mají s anketou zacházet.

Zmínila jste, že současná podoba ankety není ideální. Uvažujete o změně?

Nazvala bych to spíš inovací než nějakou velkou změnou. Připravujeme rozšíření počtu otázek a nové znění těch stávajících, tak, abychom odstranili některé metodologické nepřesnosti. V této nové podobě by měla být anketa spuštěna již v příštím akademickém roce.

-vš-